

Zegezangen van Hermes' Gnosis

Echo's uit de Gnosis door George Robert Stowe Mead

- I De Gnosis van het Gemoed
- II De hymnen van Hermes
- III Het visioen van Arideus
- IV De hymne van Jezus
- V De mysteriën van Mithras
- VI Een rituaal van Mithras
- VII De gnostieke kruisiging
- VIII De Chaldeeuwse orakels I
- IX De Chaldeeuwse orakels II
- X De hymne van de mantel der glorie
- XI Het bruiloftslied van de wijsheid

Deze uitgaven zullen in drie delen worden uitgegeven bij
De Rozekruis Pers, Haarlem

Deel I Zegezangen van Hermes' Gnosis

Zegezangen van **Hermes' Gnosis**

bewerkt en ingeleid door Peter Huijs

Echo's uit de Gnosis | deel 1:

De Gnosis van het Gemoed

De hymnen van Hermes

De hymne van Jezus

De gnostieke kruisiging

Rozekruis Pers

2009

Titel

Zegezangen van Hermes' Gnosis. George Mead en zijn fascinerende zoektocht naar de bronnen van de Westerse mysteriewijsheid.

Verantwoording

De in deze opgave opgenomen teksten zijn vertaald en bewerkt naar de originele uitgaven 1906-1908 van G.R.S. Mead (verschenen bij Theosophical Society Press, Londen en Benares). Ook al vertoont Meads stijl hier en daar het plechtstatige Engels van rond de vorige eeuwwisseling (1900), zijn gedachten zijn bijzonder diepzinnig, universeel en bergen een verheven schoonheid in zich.

In de jaren 1908-1911 verschenen bij de Theosofische Uitgevers maatschappij Nederlandse uitgaven van de Echo's. Bij zorgvuldige vergelijking bleek al spoedig dat het Nederlands uit die tijd niet meer voldoet en op veel plaatsen zelfs onbegrijpelijk is. Voor het in deze uitgave gepresenteerde resultaat zijn wij dan ook grote dank verschuldigd aan Cor Polderman, die veel uren van nauwgezette studie heeft gewijd aan een moderne vertaling.

Colofon

De *redactie* is verzorgd door Kees Bode, het *correctiewerk* is uitgevoerd door Mirjam Duivenvoorden-Ritman

Boekverzorging: Emma van Lohuizen

Afbeeldingen: Bibliotheca Philosophica Hermetica

Uitgave: De Rozekruis Pers Haarlem

Serie: Echo's uit de Gnosis I – G.R.S. Mead

Oorspronkelijke uitgave *Echoes from the Gnosis*, 1906-1908

ISBN: 978-90-6732-353-6

NUR-code: 720

Inhoud

Woord vooraf 7

Meads werkzame schrijversleven:
een indrukwekkende productie 11

Inleiding door Peter Huijs

Echo's uit de Gnosis

Oorspronkelijke inleiding uit 1906 43

De Gnosis van het Gemoed 45

Echo's uit de Gnosis I

De hymnen van Hermes - De eredienst van het lied 71

Echo's uit de Gnosis II

De hymne van Jezus 109

Echo's uit de Gnosis IV

De gnostieke kruisiging 143

Echo's uit de Gnosis VII

BIJLAGE I 173

Enige gedachten over *De hymne van Jezus*

W.L. Wilmshurst

BIJLAGE II 179 Gustav Holst en *De hymne van Jezus*

Ontleend aan Ian Lacey

BIJLAGE III 187

De hermetische hymne: een voorbereiding op de stilte

Jean-Pierre Mahé

Bronnen bij de inleiding 205**Werken van G.R.S. Mead 211**

Woord vooraf

Honderd jaar geleden, tussen 1906 and 1908, gaf George R.S. Mead, persoonlijk secretaris van H.P. Blavatsky, een reeks van elf kleine boekjes uit onder de titel *Echoes from the Gnosis*. Daarmee ontsloot hij lang voordat de Nag Hammadi-geschriften gevonden werden traktaten en (gedeeltes van) boeken met gnostieke teksten uit christelijke, Romeinse en Griekse bron voor een breed publiek.

Hij maakte dit materiaal opnieuw toegankelijk, omdat hij vond dat de zoekende mens ook de westerse esoterische traditie tot zijn beschikking moest hebben, en met de vele aspecten van het verborgen christendom in aanraking zou moeten kunnen komen. De omstandigheden van de samenleving waarin deze teksten werden vastgelegd, waren in de loop van anderhalf millennium bijna geheel vergeten. Slechts een heel kleine kring van wetenschappers hield zich er nog mee bezig.

Ondanks het feit dat deze oude mystieke tradities geheel anders waren dan de oosterse, die vooral door de werkzaamheid van de theosofie in de belangstelling waren gekomen, ging Mead ervan uit dat er ook belangstelling zou zijn voor deze teksten: volgens hem was de tijd rijp. Leidraad bij deze teksten is immers zelfkennis en de kennis van God-in-de-mens; zij gaan diep in op de verborgen aspecten van het leven.

Ieder deeltje van de reeks baseert zich op een aparte gnostieke tekst. Zo'n tekst kan samengesteld zijn uit verschillende frag-

menten. Mead doet onderzoek naar de oorsprong van de teksten, geeft een literaire interpretatie en maakt, vermengd met historische achtergronden, uitstapjes naar de oosterse mystiek.

De schrijver wijst erop dat een groot deel van deze teksten nooit voor het profane oog is bedoeld. Sommige zijn niet eens als tekst of geschrift bedoeld, omdat ze gezongen of gereciteerd werden, of als begeleiding dienden bij gewijde dansen, dan wel op andere wijze in gnostieke rituelen of de eredienst werden aangewend.

Als pionier met een bijzondere intuïtie voor de Gnosis zoals er maar weinig zijn geweest, heeft G.R.S. Mead gedurende zijn gehele leven getracht zijn studies in dienst te stellen van een spirituele ontwikkeling. Een belangrijk resultaat van deze studies vinden we in *Echo's uit de Gnosis*. Meads grote wetenschappelijke kennis, gekoppeld aan een oprecht zoekend hart en zijn onomstotelijke overtuiging van de waarheid die in het 'kennen van de Gnosis' besloten ligt, maakt van deze boekjes kleine pareltjes, die iedere zoeker - ook in 2009 - zeker zal weten te waarderen.

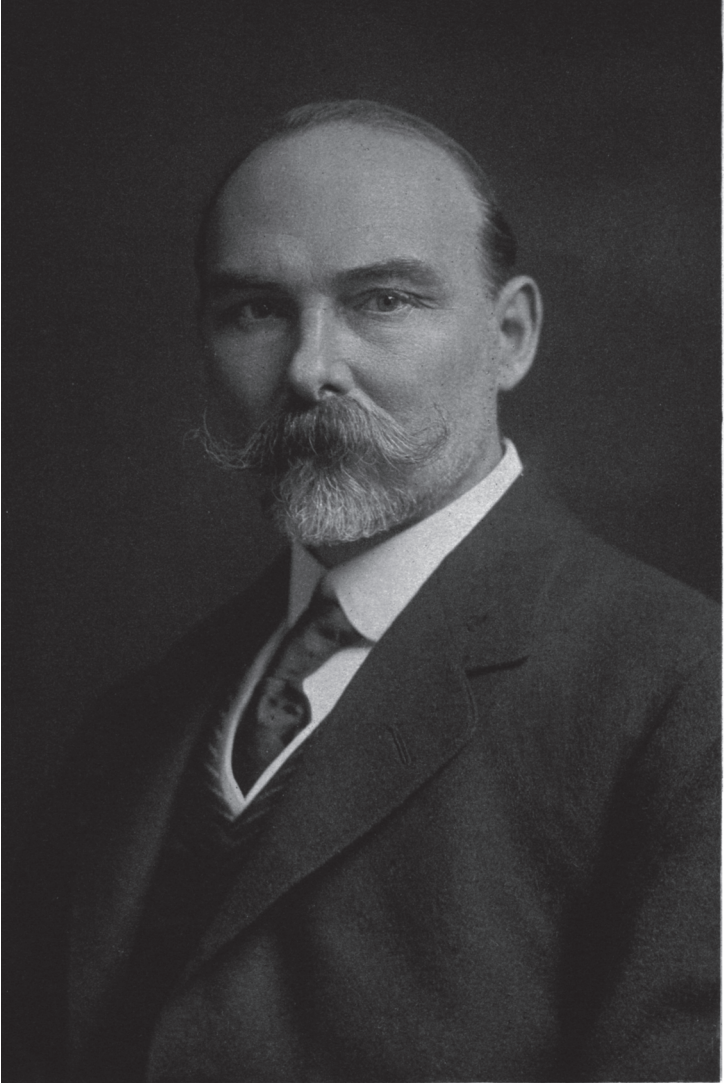
Als George Mead in 1909 afscheid neemt van de Theosofische Vereniging heeft hij het grootste deel van zijn belangrijke werken over de Grieks-Egyptische spiritualiteit al gepubliceerd. Dit zijn onder andere *Orpheus* (1896) en *Fragments of a Faith Forgotten* (1900), zijn belangwekkende uitleg bij een bloemlezing van gnostieke fragmenten. Ook schrijft hij een biografie van Apollonius van Tyana en een studie over de evangeliën. *Thrice Greatest Hermes* (1906) is zijn monumentale werk in drie delen over de mystieke en magische literatuur die met Hermes Trismegistus geassocieerd wordt en die dateert uit de eerste drie eeuwen na Christus. In elf kleine boekjes publiceerde hij van 1906 - 1908 dan zijn *Echoes from the Gnosis*. Deze boekjes bevatten juweeltjes als de *Hymns of Hermes*, de *Mysteries of Mithra* en de *Chaldean Oracles*. Deze gnostieke fragmenten vormen rond 1930 een

belangrijke bron voor Carl Gustav Jung, die met Mead correspondeert en met hem in Londen en Zürich van gedachten zal wisselen.

Het leven van Mead en zijn medewerkers overspant een periode die zich kenmerkt door een koortsachtig zoeken van de meest vooraanstaande geesten naar de mogelijke psychologische ontwikkeling van de mens en diens geestelijke achtergronden. Deze periode beslaat zowel de gedachtewereld van Blavatsky als die van Jung. Het is een getuigenis van de onderzoekende geest die zowel de theosofie in de negentiende eeuw als de Jungiaanse psychologie in de twintigste eeuw voortbracht en die indirect het moderne gnostieke denken van de eenentwintigste eeuw heeft beïnvloed.

In deze bundel publiceren wij vier delen uit de *Echoes from the Gnosis*, vier teksten die een innerlijke samenhang vertonen. Het zijn de delen I, II, IV en VII uit de oorspronkelijke reeks, waarin George Mead met name ingaat op geschriften uit de vroege gnosis. In deze bundel zijn bovendien een tweetal bijlagen toegevoegd met een beschouwing over de componist Holst, die werk van Mead toonzette en als derde bijlage een essay van Jean Pierre Mahé, dat eveneens over *De hymne van Jezus* handelt.

De uitgever

Photographs Elliott & Fry

Yours sincerely G. R. S. Mead.

Het werkzame leven van George Robert Stowe Mead

George Robert Stowe Mead wordt geboren op 22 maart 1863 in Engeland te Nuneaton, Warwickshire.¹ Hij is de zoon van kolonel Robert Mead, een officier in het Britse leger, en diens vrouw Mary. Hij krijgt een goede en traditionele opvoeding en bezoekt de Cathedral School te Rochester in het graafschap Kent. Aan het St. John's College te Cambridge studeert hij later wiskunde. Al snel verandert hij van studie en kiest voor klassieke talen. De uitstekende kennis van het Grieks en Latijn die hij hier verwerft zou uitermate belangrijk blijken voor de studie waar hij zich zijn leven lang mee bezig zou houden. Hij studeert in 1884 af en is enige tijd werkzaam als leraar.

In Cambridge krijgt hij een exemplaar van A.P. Sinnett's *Esoteric Buddhism* (Esoterisch Boeddhisme, 1883) in handen. Dit boek is zijn eerste kennismaking met de theosofie. De oosterse invalshoek boeit Mead dermate, dat hij contact zoekt met twee theosofen, Bertram Keightly en Mohini Chatterji. Kort daarna wordt hij in Londen lid van de Theosofische Vereniging. Hij raakt bijzonder geïnteresseerd in het hindoeïsme en schrijft zich gedurende enige tijd in als externe student in oosterse filosofie bij St. Catherine's House te Oxford. Van 1887 tot en met 1888 verdiept hij zich gedurende zes maanden in spirituele en filosofisch-religieuze onderwerpen aan de universiteit van Clermont Ferrand in Frankrijk. Daar maakt hij kennis met de jonge Henri Bergson, die later bekend wordt door zijn filosofie van het vitalisme.

Vroege jaren in de theosofie

Meads belangstelling voor de theosofie blijkt echter belangrijker: als Helena Petrovna Blavatsky uit India terugkeert en zich in 1887 in Londen vestigt, is Mead een van haar regelmatige bezoekers. Als hij in 1889 lid wordt van de nieuwe occulte beweging van de Theosophical Society is hij negentien jaar oud. Hij komt bij HPB tijdens zijn schoolvakanties, eerst in het huis van Mabel Collins in Upper Norwood en later op Lansdowne Road nummer 17 te Bayswater. Op Blavatsky's verzoek stopt Mead in 1889 met het geven van onderwijs om tot aan haar dood in mei 1891 actief te zijn als haar privésecretaris.

In deze functie richt Mead de Europese sectie van de Theosofische Vereniging op. Lange tijd redigeert hij de uitgave *Lucifer*, het tijdschrift van de vereniging. In het begin is het vooral de hindoeïstische filosofie die zijn belangstelling heeft. Vanuit zijn grote betrokkenheid bij de theosofie en zijn brede intellectuele belangstelling krijgt hij eveneens interesse voor gnostieke, neoplatoonse en hermetische teksten. Zijn uitgaven van en commentaren op de tot nu toe ontoegankelijke bronnen van deze bijzondere stromingen binnen het hellenistische denken zijn standaardwerken geworden. Zij vormen een belangrijke bron van inspiratie voor diegenen, die in de twintigste eeuw geïnteresseerd zijn in een nieuwe westerse weg naar innerlijke ontwikkeling en hoger zielenleven.

Buiten dat hij alle correspondentie van HPB behandelt en haar dagelijks helpt met haar boeken en artikelen, krijgt hij al snel verdere organisatorische verantwoordelijkheden. In 1889 wordt hij samen met Bertram Keightley benoemd tot secretaris van de esoterische afdeling van de Theosofische Vereniging. Deze afdeling is door Blavatsky in oktober 1888 opgericht voor de gevorderde leerlingen. Onder haar leiding sticht men in augustus 1890 met een selecte groep leden van de esoterische afdeling een innerlijke kring, met Annie Besant en George Mead

als secretarissen. In mei 1889 wordt Besant, die bekend stond als vooruitstrevend, lid van de vereniging. Al snel wordt zij een van de meest intieme leerlingen van Blavatsky, die zij uitnodigt om in haar huis te komen wonen op de Avenue Road 19, St. John's Wood, Londen. In tweeëntwintig bijeenkomsten tot april 1891, kort voor de dood van Blavatsky, krijgt deze uitverkoren groep van twaalf leerlingen esoterische instructies en nadere informatie met betrekking tot de kosmologie, de esoterische psychologie en het ontstaan van de mens, zoals beschreven in *De Geheime Leer*. Het doel was om door de inzet van 'een handvol vastbesloten mannen en vrouwen die hunkerden naar werkelijke spirituele ontplooiing en naar het verwerven van zielewijsheid de Theosofische Vereniging in haar geheel terug te voeren tot haar oorspronkelijke uitgangspunten. Alleen door een innerlijke kring (esoterische afdeling) – dat is een groep waarvan alle deelhebbers, zelfs als ze elkaar niet kennen, voor elkaar werken, en door voor elkaar te arbeiden, voor zichzelf werken – kan de grote exoterische Vereniging gered worden en leren begrijpen dat haar kracht en macht slechts in eenheid en harmonie te vinden is. Het doel is dus de toekomstige groei van de Theosofische Vereniging in de juiste richting te leiden, door broederlijke eenheid onder deze weinigen te bevorderen'.

Leden van de innerlijke groep zijn Annie Besant, Alice Cleather, Isabel Cooper-Oakley, haar zuster Laura M. Cooper, Emily Kislingbury, gravin Constance Wachtmeister, H.A.W. Coryn, Archibald Keightley, G.R.S. Mead, Walter Old, E.T. Sturdy, en Claude Falls Wright.²

De gezondheid van Blavatsky is slecht, ze lijdt aan de ziekte van Bright (een nierziekte) en aan meerdere chronische aandoeningen. In april 1891 krijgt ze griep en op 8 mei, in de aanwezigheid van drie van haar leerlingen, overlijdt zij. Drie dagen later wordt haar lichaam gecremeerd in Woking, Surrey. Omdat Besant in

het buitenland was om lezingen te geven, sprak Mead tijdens haar crematieplechtigheid: 'Het is waar dat de persoonlijkheid die wij als H.P. Blavatsky kennen niet langer met ons zal zijn. Het is echter net zo waar dat de grote en edele individualiteit, de grote ziel die ons, mannen en vrouwen, heeft geleerd zuiverder en minder egocentrische levens te leiden, nog actief is.'³

In 1899 trouwt Mead met Laura Cooper. Hij vertelt jaren later dat zij een heel goed huwelijk hadden, en ook dat zij trouwden om de groep in stand te houden, en zo de bijzondere bijeenkomsten op Avenue Road nummer 19 voort te kunnen zetten. Uit deze opmerking van Mead blijkt wel dat hij het gedurende de jaren na Blavatsky's overlijden als een plicht ziet de vlam van de innerlijke groep brandende te houden. Want in de tijd die volgt op de dood van Blavatsky wordt de Theosofische Vereniging geplaagd door conflicten rond het leiderschap. William Quan Judge in Amerika en Henry Steel Olcott, medestichter en president van de Theosofische Vereniging in Adyar zijn in een competentiestrijd verwickeld. Op de achtergrond spelen de zogenaamde Mahatmabrieven een rol – brieven van de meesters die op transcendente wijze zouden zijn verkregen – die na Blavatsky's dood opduiken, waarna men elkaar beschuldigt van vervalsingen en fraude. Bovendien raakt Besant, nadat zij in 1893 haar eerste bezoek aan India heeft gebracht, steeds meer betrokken bij de Home Rule-beweging en brengt elke winter door in haar nieuwe huis te Benares. Dat wordt het hoofdkwartier van de afdeling India van de Theosofische Vereniging.⁴

Mead wil niets te maken hebben met deze politieke en organisatiepolitieke zaken, want zijn belangstelling is voornamelijk gericht op de studie van de religie als bron van 'theosofie' of 'goddelijke wijsheid'. Sinds 1890 wijdt hij zich geheel aan de Theosofische Vereniging, waaraan hij belangrijke intellectuele bijdragen levert. Hoewel hij zich intensief bezighoudt met het hindoe-

isme en het esoterische boeddhisme van de theosofie, toont hij grote belangstelling voor de westerse bronnen van spiritualiteit. In zijn vroege artikel 'De opdracht van de theosofische geleerden in het Westen' laat de jonge en briljante promovendus in de klassieken te Cambridge al zien hoe hij zijn levenswerk voor zich ziet als redacteur, vertaler en verspreider van het laat-hellenistische spirituele denken. In 1890-1891 publiceert hij (nadat hij een kort stuk heeft geschreven over de gevaren van vivisectie) zijn eerste grote bijdrage, een reeks artikelen over de *Pistis Sophia*, in *Lucifer*. Het is tegelijk ook de eerste Engelse vertaling van deze belangrijke gnostieke tekst. Bij de serie artikelen staat vermeld: 'vertaald en van noten voorzien door G.R.S.M., met aanvullende aantekeningen van H.P.B.'⁹

Meads werkzame schrijversleven: een indrukwekkende productie

In 1892 volgt een serie artikelen over Simon Magus. Dit wordt het onderwerp van een boek dat hij in datzelfde jaar uitgeeft. Tussen 1896 en 1898 verzorgt hij uitgebreide overzichten in *Lucifer* over de levens van de neoplatonisten en de gnostieken uit de eerste drie eeuwen na Chr. Hoewel Meads belangstelling voor de gnostiek en het neoplatonisme steeds groter wordt, gaat hij voorlopig door met het redigeren van teksten die zich baseren op de oosterse traditie. In 1892 bezorgt hij de publicatie van Blavatsky's laatste werk, de *Theosophical Glossary* (Theosofisch Woordenboek), en in 1893 nieuwe uitgaven van *Key to Theosophy* (Sleutel tot de Theosofie), in 1894 van *Five Years of Theosophy* (Vijf jaar Theosofie) en in 1895 *A Modern Panarion* (Een moderne medicijndoos). Samen met Annie Besant redigeert hij een verzameling opstellen over uiteenlopende onderwerpen, die zij in 1897 uitgeven als het derde deel van Blavatsky's *The Secret Doctrine* (De Geheime Leer). Hij is in 1890 vice-voorzitter en later voorzitter van de Blavatsky Lodge te Londen. In het jaar 1897